

СПОРТ
ГалгIайчера
регбех ловза бераш
Махачкалерча яхъашка
котдаьлар

16

ИАЛАМ
ГалгIайчера никъ
хозбергба 500 совгIа
йолча къахъэсте
гаьнаша

15

СЕРДАЛО

1923 100 лет 2023

WWW.SERDALO.RU

ГIАЛГIАЙ МЕХКА КЪАМАН ЮКЪАРА ГАЗЕТ

№35 (12612)
Тов
бутт,
14 ди, 2023 шу

Газет арадувл 1923-ча шера
маьтсела бетта 1-ча дийнахьа денз
1973-ча шера
«Сердало»
газета
«Сийлен хъарак»
яха орден
еннай

МЕХКА ВАХАР
Экономикан оагIув
хъаллоацаш йола
вай заман ишкол
хъайийллар республике

3

ХОРЖАМАШ
Шолжа кхале тайп-
тайпара ха яьннараша
дика дIахьош бар
кхадж тассара болх

7

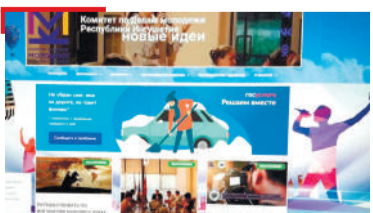
КУЛЬТУРА
Замаша кIал ца юта
кхалнаьха хозал

8-9

ЛИТЕРАТУРА
ГалгIайчен кулгалхочо
Селий мехка бахархой
даькъалабийцар,
Гамзатов Расула 100
шу дизарца

10

ЗАМАНХОЙ
Кагирхой проекташ
кхоачашье 65 млн
сом лургда

13

www.serdalo.ru @gserdalo vk.com/gserdalo Дзен сердало

Наьха лоIам
Хоржамаш массаза санна
дика чакхдаьлар

4

**ДоттагIала
никъ**

Запорожски облaсте
гIо де, ГалгIайчера
лораш бохийтаргба

3

Галгайчен Кулгалчоcho белгалдир, хоржамаш дладахьар мел лоархиаме да

Газданаькъан Ахьмад

Галгайчен кулгалчоcho Келаматанаькъан Махьмуд-Гаьлас кхадж тессар Шолжерча культуран цага хиннача № 903 йолча хоржамий даькъ тла. Ший декхар кхоачашдарца, мехка кулгалчоcho белгалдир, Галгайче длаьхош долча хоржамий лерхам боккха хилар.

«Кхадж тассарга хьежжа, моттигерча даькъ тла наха хьа-хоржаргба депутаташ. Хларавар декхарийла ва ший хьамсарча шахьара, юрта, мехка дикага дола хьалаш лахара, шийна бакьахьа хетачоа тлехьа кхадж тасса. Из хила веза бехктокхаме а волаш, ший харжархой хьашташ кхоачашдергдолаш вола саг. Цу тайпара, наха хьаде-харгда моттигерча гаьдалгара шоай хьашташ кхоачашдар. Цудухьа вай бахархошкара дех аз, шоай даькъ тларча хоржамашка кхадж тассар. Укхазаш мел дола хьалаш да, сиха кхадж тесса нах длабахийтара», — аьлар Махьмуд-Гаьлас.

«Махьмуд-Гаьлас кхадж тессача хоржамий даькъ тла

даькъа лоацаш дар нускал. Нускала гаргарча наха лаьрхлар хьоалчагал лоархиамега деце, кхы клеизага доацаш да кхадж тассар а, цудухьа уж баькха-

бар хоржамий даькъ тла, шоай граждански декхар кхоачашде. Махьмуд-Гаьлас лаьрхлар, галгайча ладатех доагаш ма хиллара, цунга мотт бастийта».

«Сердало» газетата из хоам бир Галгайчен паччахьалкхен кулгалхоchун зарбан болх лелабераша.

Россе турпалхоchун, Денала орден еннача галгайчоcho цди тиллар ишколах

Султиганаькъан Йоакьап

Лаьрхха йола тлема операци длаьхош веннача Россе Турпалхоchун, Денала орден еннача Хамхой Адама сийна Илдарха-Галан ишколах цун цди тиллар, яхаш, дийцар «Сердало» газетата республикан министрий кабинете.

Галгай республикан паччахьалкхен амарах, Илдарха-Галан № 2 йолча ишколо Хамхой Яраге Адама цди леларгья. Из ва российский эскара гварде капитан, ВДВ кьастта йолча 31-ча десантно-штурмовой бригадан десантно-штурмовой рота дикага вола командир. Из велар лаьрхха йола операци длаьхоша даькъ тла, ший тлема декхар кхоачашдеш.

Хьалхага РФ президентта В. В. Путина амарах Хамхой Адама Россе Турпалхо яха цди, иштта Денала орден еннаяр.

Тахан ерригача Галгайченна хала хет из вайна юкьера кьастта, цун гаргарча нахаца цхьана екь вай из сагто. Иштта хара сага доакхалду, денал дола турпалхой вай мехка а республике а хиларах.

«Баркал Алийтара» яха проект яржаш латт

Гаьгенаькъан Мартина

Федеральни программага Голла кхелла «Баркал-Алийтара» яха проект хьаллоацаш, болх длаьхуьх вай республикерча дешархоша. «Дешархой-кагирхой массарашта накьадаргдола хлама хьадара тлаьхьеш, я из проект.

«Унахценон вахаре ла баьккха га» яха ерригача Россе болам хьабийллар укх бетта 11-ча дийнахьа. Наьсарерча № 1 йолча лицее длаьхьар «Беркате модз» яха кхетаче. «Баркал-Алийтара» яхача проекта чудодаш да из гулакх», — йоах тхогарча хоамо.

«Дешархой аьттув ба, цлаьхьа цамогаш хьайзаца сага новкьостал де, кьаман истори, культура, ладаташ довза, видео длаьязье. Из деррига Юмаду цу беркатеца проектага Голла», — дийцар спикера Цлечой Дайсийс.

Магасе чувоаллача латтаргдолча сийленга дикагдола сурт хоржаргда

Султиганаькъан Йоакьап

Магасе длачувоаллача латта дезача сийленга сурта хоржам бергба шахьаре. «Магаса истореца ювзаенна кхоллама проекташ гойта еза даькъа лоацараша.

Тайп-тайпара дола исбахьален хламаш юкьекхувлаш, массех оаглонца длабахьа йиш я из болх. Балхашка хьожараш хургба цлехеза суртанчаш, шахьара адмистрацера болхлой. Хьатлабоагача бетта 6-ча

денга кхачале, socotdel.magas@mail.ru электронни адресах длабахьийта беза ше кийчбаь болх», — йоах тхогарча хоамо. Цу яхье даькъа лаца йиш йолаш ва, дувцаца хламандца ювзаенна хоза уйла йола саг, нага-

хьа санна суртаца из хьагойта цун влаштлехьадоале.

Хьалха «Сердало» газета дийцадар, Шолже чуводача даьча сийленгах а нах цунна раьза хиларах а лаьца.

Хоржамхой лорашка чакхбала йиш йолаш бар

ГӀазданаькъан Ахьмад

ЦаI дола хоржамий ди дIахьош, ГIалгIайчен хIара вахархо таро йолаш вар, безам бале, цу хоржамий даькъ тIа лорашка чакхвала, ший могашал а иммунитет а мишта я ха. Цунах дийцар «Сердало» газетага мехка унахIенон министерстве.

«Диспансеризаци — из я массе оагIоряхьа ший дегIа могашал миштай ха, физически а психически а могаш вий ха таро луш йола моттиг. Цунна чудоагIа тайп-тайпара анализаш дIачуялар, лорашца дагавалар, цар луча хьехамо фу йоах хар, лазар дий хар», — аьлар тхоца къамаьл даьраша.

Экономикан оагIув хьаллоацаш йола вай заман ишкол хьайийллар республике

ГӀазданаькъан Ахьмад

Экономически оагIонцара болх дIахьош йола, тахан яьнна ишкол хьайийллар вай мехка. «Россена дагадехар» яхача федеральни проектага гIолла хьакхоллаш я уж ишколаш. Дадахаца шера, Россерча культурах йолча министерствос дIайихьача яхьашка котало яккхарах, 41 млн ахча деннадар вай республиканна керда дешара моттиг хьаелла, аьнна.

«2022-ча шера вайцигарча театрах, кинох, ийнача индустрех йолча моттиго дакъа лаьца, котало яккхар йоккхача яхьашка. Эшаш мел долча

хIаманца кхоачам баь я хьайийлла керда ишкол. 12 шергара 18 шерга кхаччалца бола кагирхой ба цига дешаш хургбараш», — йоах тхога бенача хоамо.

Дешара моттиг хьаеллача дакъа лоацаш бар паччахьалкхен кулгалхочун гIонча йола Боканаькъан Аьсет, культуран гIулакхах йолча министерствон хьалха латта Лаьнанаькъан Залина, иштта дукха кхоллама болхлой, журналисташ, кагирхой.

«Шоай начIал дикка тоаде, дIахойодача хана из гIулакх дегIадоаладаь, цох пайда эца аьттув хургба кердача ишколе дешачар. Тахан хьадаьнна кердадараш юкьекхувлаш, дIахьош боккха болх ба из. 3D

анимациеш, видеоэффакташ йолаш; керда, хоза болх ба буьцар. Тахан яьннача кердача технологеша, геттара чIоагIа тоа-

деш, хувц кинон юкьера, театра сцена тIара хIамаш», — аьлар Лаьнанаькъан Залинас.

Запорожски областе гIо де, ГIалгIайчера лораш бохийтаргба

Султиганаькъан Йоакъап

вохийтаргва.

ГIалгIайчера Запорожски областе вай гIо деш йолча кхале массехк лорал ду саг

Цига баха раьза барашта юкье ба терапевташ, педиатраш, УЗИ йоаккха лор,

царгий лор, лорий йижарий. Цар болх дIахьоргба дIа-юха лелаш йолча лорий шин тоабаца, яхаш, дийцар «Сердало» газетага республикан

министрий кабинетете.

«Мукьадаьхача Россе дозонаш тIа кIезиг-кIезига баха ховшаш ба нах, шоай вахар тоадеш; бакьда дукха тIемца дувзаденна хатараш хиларах, нах цамогаш а ба, цьхьадола лазараш гуча а дувл», — йоах хоамо.

«Наха аргIанара лорий тIахьожам эш. ХIанз, эггара лораш цатоьаш йолча хана, болх беш болча цигарча лораша сагувс вай новкъосталга», — аьлар ГIалгIайчен унахIенон министерствон кулгалхочо Антошканаькъан Заремас.

ГIалгIайчен лораша цьхан бетта новкъостал дергда царна, дIахо цар шоаш белгалдергда шоай де дезар. Цига дIакхьача вай лораша лазараш гучадоахаш бола юкьера болх дIахьоргба, латташ дола хьал белгалдергда, эшаш дола новкъостал а дергда моттигерча лорашта.

ДIа-юха лелача лорий тоабашка, маьхий тохийта таро я бахархой

ГӀазданаькъан Ахьмад

Магасе, Наьсаре нах дукхагIа гуллуча моттиге, моллагIа ший безам бола саг грипп оалача лазара духьала маьхий тоха йиш йолаш ва. Цу гIулакха лаьрхIа дIа-юха лелаш йола лорий тоабаш я болх беш, яхаш, дийцар «Сердало» газетага ГIалгIай унахIенон министерстве.

«Уж моттигаш оаха лаьрххIа хьахержай. Республикан столице дукха паччахьалкхен урхалленаш я. Цудухьа наьха таро я, шоаш делкьер деча сахьата дIа а баха, маьхий тохийта. ЛаьрххIа дарбанче а ваха лела цавезарах, из атта а да, къаьстта пенсе бахача наха, иштта паччахьалкхен болхлой, студенташ цу юкьебоагIа», — аьлар республикан унахIенон министра Антошканаькъан Заремас.

Таханарча дено дIадеххача беса хьаяь, фельдшерско-акушерски пунктташ, эшаш мел дар чудолаш, моллагIа лорий декхар кхоачашде таро йолаш я. Уж иштта лаьрхIа я; саг лорашка, хало а йоацаш, чакхвалийтара, маьхий тоха таро хилийтара.

Хоржамашка дакъа лаьцар тIема ветерана Медаранаькъан Мухьмада

БIарахой Муслим

Тахан дийна а волаш, вахаш волчарех ва Сийлахь-боккхача Даьймека тIема ветеран Медаранаькъан Мухьмад, цо дакъа лаьцар хоржамашка, яхаш, дийцар «Сердало» газетага Наьсарен шахьара администраце. Цунна аттагIа хургдолаш, шоай яьшка а ийца, избиркома доакъашхой из волча дIабахар.

«Медаранаькъан Мухьмад тахан Наьсарен вахархо ва, наха лоархIаш а везаш а ва.

Цига ваха хилар шахьара администраце кулгалхо Йовлой Урусхан.

Цо баркал аьлар тIема ветерана, моастагIунгара котало йоаккхаш къаьнегарех, цига ший дакъа юкье-дихьа хиларах, ишта совгIат а делар», — йоах хоамо.

Яндарерча культуран цIен дешархой, кхадж тоссача дийнахьа наха салоIам беш бар

ГIазданаькъан Ахьмад

ГIалгIайчен Наьсарен кхален Яндарерча культуран цIен кхоллама тоабаша кхадж тоссача дийнахьа гIадбигар юртой. Царна лаьрхIа концертни программа кийчъьяр къонача артисташа.

«Тха дешархоша тахан, хоза а хеташ, иллеш оал, халхараш а ду, кхадж тасса хьабоагIача наьха дог гIоздоаккхаш. Яндарерча № 3 йолча юкьарча дешара ишколе № 703 йолча хоржамий даькъ тIа, Гуйрийна денз тIаэцаш бар кхадж тасса боагIараш. Укхаз хоза, барт болаш дIабодаш бар кхадж тассара болх, кхы тIа а, бераша шоай начIал гойташ, дийнлора цигара сурт, цунах боккбал дола цIай хетаргдолаш», — аьлар «Сердало» газетага Яндарерча культуран цIен кулгалхочо Йовлой Мадинас.

Хоржамаш массаза санна дика чакхдаьлар

Гарчакханаькъан Сали

Республикерча кхыча моттигашка санна, ер ма дий ала гIалат доацаш, чакхдаьлар хоржамаш Магасерча хоржамашта кийчъььа моттигашка. Царна юкье яр № 301 йола хоржамий фусам. Из укх тIехьарча шерашка хулаш я столицерча «Марем» яхача гимназнен тхов кIалха. Гуйрийна бархI сахьат даьлча денз, цун наIарех чуухаш бар кхадж тасса боагIа нах. Бакьда цигарча хоржамий комиссена тIакхачале, цар чакхбала безар наIарга латташ долча хана.

Полице эпсараша кара тIормиг бола саг соцаву, цунга наха кхераме хIама дий хьож, тIаккха аьшка хIама хула-яьий хьаьбокхача гIирсах чакхвоаккх. Кхыча дешашца аьлча, хьалххе уйла яьяр укхаз харжархой кхерамзлен. Цул совгIа, коа латташ яр лорий автобус. Цу тIа даьча йоазох ха йиш яр укхаз баькка нах шоай унахцIено миштай такка йиш йолаш хилар. Доккхий хIамаш ца дой а, ций лакха да е лоха да, кардиограмма, дегIацара шекар мел да, кхыдараш ха йиш яр укхаз.

Кхадж тоссача фусаме массехк саг вар комиссе доакъашхошта юкье, гIалгIай

метта, литературан хьехархо ТIоалданаькъан Гумара Радимхан председатель а йолаш. Цо яхачох, нах бIарчча дийнахьа хьаухаш ба кхадж тасса. Кхыметтел дIаязбанза бола нах а нийслора цига хьаухарашта юкье, уж дIахо дIаязбора тIатехача спискаш тIа. Кулг яздаь ваьнна саг чуваха йиш йолаш вар кабина чу, уж укхаз ший яр.

Ший хоржам баь, хьан тIехьа ва къоастадаь ваьлча, электронни хьисапе яьшкаш чу чутоссар бюллетень. Массехк партена юкьера ший дего къоабальер белгалъе йиш йолаш вар саг. Къаьстта царех яр «ЦаI йола Росси», «Нийсхо лелаю

Росси», ЛДПР, КПРФ. Уж массайола парти дуккхача шерашка вай мохк дегIакхувлача, наьха вахар аттача доаккхача балха юкье дакъа лоацаш хьайоагIа.

Хоржамаш деча фусамерча комиссе доакъашхошта сурташ доахаш а нийслора кхадж тасса чубаькхача наха. Цу тайпара сурт даьккхад харжамий комиссе председателаца ТIоалданаькъан Радимханаца тха газета болхлочо а, нийсагIа аьлча аз а. БIарчча хьайцача котало яькхарашта юкье ба аьнна белгалбаьб «ЦаI йола Росси» яхача партегара викалаш.

Къона артисташ илли оалаш, халха бувлаш бар; Оалкамарча хоржамий даькъ тIа

ГIазданаькъан Ахьмад

ГIалгIай Шолжа кхален Оалкамарча культуран цIагIа кхоллама коллективо № 12 йолча хоржамий даькъ тIа концерт делар. Шоай хьинарца Юмабеннача артисташа юрт-

хой гIадбигар хозача ашарашца, иллешца, лезгинка оалача халхарца.

«Вай республикан муниципални даькъ тIа депутаташ хоржаш дIахьу цаI дола хоржамий ди, вай бахархоша укх гуй-

ран лоархIае политически ди санна тIаийцар.

Тха безам хилар цига хьабоагIаргболча вай мехкахошта из ди дицлургдоацаца тайпара де, из иштта вIаштIехьадаккха таро хилар, вай кагирхой начIал хила-

рах. Къонача артисташа, дегчура раьза болаш, вай мехкахошта лаьрхIа хоржама ди иллешца, ашарашца, халхарашца дIадихьар», — аьлар «Сердало» газетага Оалкамарча культуран цIагIа.

МагІалбика хоржамий дакъ тІа хьахозаш яр ашараш

ГІазданаькъан Ахьмад

Тема сийлен МагІалбика-Шахъаре массадолча хоржамий дакъош тІа, шахъара совета депутаташ хоржача денна хетаяь ашараш яр хьахозаш.

ЛаьрхІа дола концерт кийчдаьдар цунна хетадаь шахъара культурно-салоІама центра артисташа.

«Тахан цІай дІахьош дола ди да, цига халхараш а иллеш а ца хилча даргда-цар. Тха культурно-салоІама центра болхлоша хьалхе а кийчо яьяр цунга, бахархошта лаьрхІа концертни программа вІашагІюллаш. Хожа хет, хоржамхой юхь тІа белбалар гуш хилча, хоржамий дакъ тІа нах дог айденна хилар гуш хилча», — аьлар «Сердало» газетага МагІалбика культурно-салоІама центра кулгал-хочо, ПалгІайчен культуран цІихезача болхлочо ГІазданаькъан Мухьмада.

ГалгІайчен культуран цІенон болхлоша цІай санна дІадихъар хоржамаш

ГІазданаькъан Ахьмад

ПалгІайчен мел йолча культурни-салаІара моттигаша дикка дакъа юкьеди-хъар хоржамаш даьча денна, Гуйрийна денз цар викалаш мехка хоржамаш дІахьоча баха хилар. ПалгІайчен бахархой, муниципальни дакъ тІа хоржамашка хьа мел венар, концертни программа хьажа таро йолаш хилар.

«ПалгІайчен цІихезача артисткас Алхой Заирас, Наьсарен кхален культура ЦІен илиалархой, республикан хал-

къа артиста Хулаганаькъан Артура хийха Меданаькъан Танзила, Кусенаькъан Амина кхадж тасса баьккарашга хьалхашка Эккажкъонгий-Юртарча № 3 йолча ишколерча № 722 йолча хоржамий дакъ тІа шоай концертни программа гойташ хилар. Из программа дІахьош хиннар вар Хулаганаькъан Артур», — аьлар «Сердало» газетага Наьсарен кхален культуран цІагІа.

ПалгІайчен Шолжа кхален Чамалхарча культуран цІагІа Юмалуш долча бераша хожа концертни программа гойтар цига кхадж тоссаш хиннача

вай республикан бахархошта. Гулбеннараш юкьебоахар хожа ловзара, иштта иллешца, ашарашца наьха самукъадоакхар. Из доацаш а, культуран

цІен болхлоша къаман даараш тІадола истолаш оттадаьдар, из бІарчча ди йистедаллаца, нах безаме тІаэцаш а хилар уж.

Сенатор кхадж тоссаш хилар, муниципальни дакъ тІа

БІарахой Муслим

ПалгІайчен муниципальни дакъ тІа хоржамаш дІахьош,

кхадж тоссаш хилар сенатор БІарахой Мухарбик. Из вахар ший хьамсара юртарча, Оалкамарча, хоржамий дакъ тІа.

«Цо къамаьл дир хоржама комиссен доакъашхошца, иштта техкар хоржамаш дІахьоча юкье кхоачамбоацараш нийс-

лой. Хургболча депутаташта ловца а баьккхар, цар болх дакъала бувцаш», — аьлар «Сердало» газетага избиркоме.

Россерча яхьашка дакъа лаьцар вай студенташа

ГІазданаькъан Ахьмад

Суда гІулакх йолча Россерча йоккхача яхьашка дакъа лоацаш хилар вай паччахьалкхен университетерча юридически факультета студенткаш Чуранаькъан Мадина, Бекбузаранаькъан Аьсет, Хьашанаькъан Дали. Россерча тайп-тайпарча моттигашкара тІаяькка дукха тоабаш яр цига. Коталонга кхача ловш бар берригаш. Хьалхаяьннача барІ тоабанна юкье бар вай мехкахой, дикка къахьийга.

«Юридически факультете дешаш болча Россерча дуккхача студенташа юкье белгалбаьлар вай мехкахой. Шоай дешарца Юмаяь говзал дІагойта аьттув хилар цар. Сертификаташ денна, дІахо а иштта дика толамаш доахаш дІабаха дакъалабийцар уж цига хиннача кхелахоша», — дийцар тхога университете.

Столицерча бахархоша дика дакъа лаьцар хоржамашка

Гаьгенаькъан Марина

ГалгIайчен столице тайп-тайпара ха яьннача наха, шахьара совете депутаташ хоржаш, дика дакъа лаьцар, аьнна, белгалдаькхар; «Сердало» газетага хоам беш, хоржамий комиссен доакъашхочо.

«Культурни дегаахара Центре хиннача № 304 йолча хоржамий даькъ тIа, дукха нах баькхар кхадж тасса. Хьалхарчарца укхаза кхадж тасса ера цу Центра кулгалхо Экажнатькъан Фатима.

Цунна хетачох, республикан хIара вахархо декхарийла ва хургдолча диканна накъаваха, цудухьа ермо дола ди, дакъа ца лоацаш, дIадахийта йиш яц», — аьлар цо.

Магасе болх беш дар кхы а кхоь хоржамий дакъа: дешара Центре, № 1 йолча лицее-берий беша, «Марем» яхача гимназе. Массанахьа дика кхадж тессар наха.

ГалгIайчен паччахьалкхен филармоне артисташа хоржамаш долча концерташ делар

Газданаькъан Ахьмад

Массехк даькъ тIа болх беш хилар Хамхой Ахьмада цIерагIча ГалгIайчен паччахьалкхен филармоне артисташ. ЦаI долча хоржамий дийнахьа шоай кхадж тасса хьабьккача наха дика сакьердам бир цар.

«Хьалхарча миноташка № 611, 612 йолча хоржамий даькъош тIара хоржамхой хьаболабелар шоай декхар кхоачашде, шоашта бакъахьа хетача кандидата оагIув хьаллаца. Чуволлача, царна дикахетар деш бар филармонера хьаьший. Цига дакъа лоацаш бар эггара дикагIа бола артисташ.

Хьабьккарий таро хилар цIихезача артистий Беканаькъан Хадижай, Акхасаганаькъан Мовсара, кхыча артистий иллешка ладувгIа. Хоржамашка хиннар бокъонца дола цIай дар», — аьлар «Сердало» газетага ГалгIайчен филармоне концерта программа вIашагIеллараша.

Моттигерча лорал деча болхлоша хоржамашка шоай декхар дика кхоачашдир

БIарахой Муслим

ГалгIайчен унахцIенон болхлоша дика дакъа лаьцар хоржамаш дIахьош, цу гулакха, чIоагIа бехттокхаме болаш, накъабахар уж, яхаш, дийцар «Сердало» газетага хоржамий комиссен чубоагIача кхелахоша.

«УнахцIенон министр Антошканаькъан Зарема кхадж тасса ера Наьсарен-Шахьара Дошлакьий-Юртарча № 603

йолча хоржамий даькъ тIа», — аьлар «Сердало» газетага тхоца къамаьл даьчо.

Республике лоархIаме моттиг дIалоацаш бола вай лораш, вахаре дика дакъа лоацаш хила беа. Цудухьа, хоржамаш долча дийнахьа, цар таро хилар из иштта долга дIахайта. Из доацаш, шоай профессионални декхар дицдаланзар царна: массадолча хоржамий даькъошка лораш бар, эшача новкъостал де кийча болаш.

ГалгIайчен сага бокъонаш лораяра викал, хоржамаш мишта ду хьежар

Газданаькъан Ахьмад

ГалгIайчен сага бокъонаш лораяра болхлош тоаба хьожаш хилар, республике хоржамашка кхадж тассара болх мишта дIахьош ба. Цига лоаттабаьча тIахьожамо, цхьаккха цIенхашта кхоачамбоацар гучадаккханзар.

«Кхадж тассара болх ший боарамагIа дIахьош ба. Хила дезача беса хоржамаш дIадахьара, ер ма дий аьнна белгалдаккха йиш йолаш новкъа хIама нийсдаланзар.

Сага бокъонаш лораяра болча ГалгIай Республикан болхлош тоабо белгалдир, геттара чIоагIа безам болаш, барт болаш хьаухаш нах хиннилга кхадж тоссаш хиннача даькъ тIа.

Иштта бахархошта хьалхадаккхадар, 20:00 сахьат далалца кхадж тасса йиш хилар. Нагахьа санна харцо юкье нийсьенна моттиг хилча, сага бокъо лораяра йолча республикан болхлош «горячи линии»

оалача номерах телефон тох а йиш хилар: +7963-172-42-70», — аьлар «Сердало» газетага ГалгIай Республикан сага бокъонаш лораерий хоамий-аналитически секторе.

ГалгIайчен сага бокъонаш лораяра викал ваьча Цечой ИбрахIима кхадж тессар, МагIалбика кхален Кердача Реданта № 24 йолча ишколе хиннача № 515 йолча хоржамий

даькъ тIа.

«Цу даькъ тIа эшаш мел дар Iалашдаьдар. Юкье кхоачамбоацараш дар ала йиш йоацаш, хоржамаш дIа а дихьар», — аьлар цо.

**ГалгӀайчен
машеннакъый
министр:
хоалуш да
хоржамаш дика
дӀахьош хилар**

ГӀазданаькъан Ахьмад

Хьалхарчарца вера, № 803 йолча хоржамий даькъ тӀа ГалгӀайчен Шолжа кхален Эбарга-Юрта, машеннакъый министр Хаматханнаькъан Батыр. Хоржамашка дакъа лацар цо лоархӀ; вайх хӀаране декхар да, аьнна. Цо из аьлар «Сердало» газета корреспондентаца ше къамаьл деш.

«Аз къамаьл даьд хоржамий комиссен доакъашхошца, хоалуш да ер хоржамаш дӀадахьара дика кийчо яь хилар. Кхадж тассара болх сабаре дӀахьош ба. Гуш да кхадж тасса хьабоагӀараш а дегагӀозле йолаш хилар. Аз дӀахьех беррига вай бахархой, массаза а иштта барт болаш хилара».

Шолжа кхале тайп-тайпара ха яьннараша дика дӀахьош бар кхадж тассара болх

ГӀазданаькъан Ахьмад

Гуйрийна денз № 818 йолча хоржамий Шолжа-Шахьаре даькъ тӀарча культуран цӀагӀа, дукха нах бар кхадж тасса баьхка. Шоай декхар кхоачашде венавар воккхавар а зӀамгавар а. Тайп-тайпара ха яьнна нах вӀашагӀтохаш дар цаӀ дар: хьамсарча мехка кхоане дикагӀа хилийтар. Мехка муниципальни даькъ тӀара викалаш хоржаш дӀахьош дола хоржамаш геттара лакхача боараме дӀадолхаш да, аьлар ГалгӀайчен культуран цӀихезача болхлочо Матенаькъан Гайшета.

«Эггара зӀамагӀа вола кхадж тасса венар ва тха Пажарий-Юртара вахархо Боканаькъан Руслан. Из зӀамсаг укх политически хьала юстара ца вусаь, гуррехь а ший декхар кхоачашде венав. Цунна таханарча денца дувзадenna дагалоаттама лаьрхӀа совгӀат делар. Иштта совгӀат доацаш йисанзар кхадж тасса ена ЗизаевгӀар ПавтӀамат, из я 1938 шера яь.

Хоза хет вай бахархой, воккхавар е зӀамгавар аьнна доацаш, таханарча хоржамашка иштта хьинаре, барт болаш хилар», — аьлар «Сердало» газетага Матенаькъан Гайшета.

**Замей машенаш
кхаьчар
Наьсарен
хоржамий
даькъ тӀа**

ГӀазданаькъан Ахьмад

Замей машенаш кхаьчар Наьсарен № 620 йолча хоржамий даькъ тӀа — Наьсарен шахьара культуран цӀен коа. Укхаза муниципальни даькъ тӀара депутаташ хоржаш нускала а цун гаргарча наха а кхадж тессар.

Шахьара ГӀаьдал фу де деза ца ховш хьовзанзар, нускал укхаза кхадж тасса дарах. Наьсарен администраце кулгалхочо Йовлой Урусхана мах бола совгӀат делар цунна, иштта ловца а баьккхар, иразе вахар хилар ловш», — аьлар «Сердало» газетага хоржамий комиссе доакъашхоша.

Шолжера нускал дера кхадж тасса, хоржамаш долча дийнахьа

БӀарахой Муслим

ГалгӀайчен Шолжа-Шахьаре керда вахар кхоллаш бола бахархой баьхка хилар № 910 йолча хоржамий даькъ

тӀа, шоай кхадж тассара декхар кхоачашде. Цунах дийцар «Сердало» газетага хоржам комиссе викалаша.

«Нускал, Гумаранаькъан Ма-

дина, цу ший вахаре лоархӀамеча денца цьхана нийсенденача хоржамашка дакъа лаца лаьрхӀа денадар, даькъ тӀарча депутаташ-та ший оаз дӀаяла дагахьа.

Кхадж тессача даькъ тӀарча

комиссен викалаша совгӀата телевизор елар царна, иштта ловца а баьккхар цар вахаре деррига а бартаца, дика хилар ловш», — аьлар тхоца къамаьл даьчо.

Замаша кIал ца юта кхалнаьха хозал

ГIалгIай суртанчий хьалхара гойтам хинна 40 шу дизад

Гарчакханаькъан Сали

Ха сиха йода, бакъда вай кхалнаьха сибаташ масса-хана санна, теркам тIаозаш а хоза а да. Хьалхарча, ширача замашка а хиннаб уж хоза, из вайна ха йиш я, вай багахбувцам бешаш. Тахан из хозал эшацаяларал совгIа, кхы тIа а совъяннай, цул совгIа, заман барзкъо а дикка сибат даьккхад вай кхалнаьха. Оалаш ма хиллара «Барзкъо баьха хозбаьб». Дукха яздаьд вай кхалнахах моттигерча поэташа, прозаикаша, укх тIехьарча хана цар дикка моттиг дIалоац вай суртанчий кхолламашка а. Тайп-тайпара ханаш йола, бе-беча замашка баьха мехкарий, истий, боккхий

нах ба цар кхеллача сурташка гIолла вайна гураш. МоллагIа сурташ дехка ловш дола бер вай хьаэце, цун балхашта юкье гургда вайна йиIгий, ноаной, кхычар сурташ. Шоашта уж лерттIа дехка ца хой а, уж хьаьокха гIерт уж шоашта гуча тайпара е шоашта хилча бакъаьха хетача тайпара. Иштта балхаш гу вайна «СелаIад» яхача берий журнала оагIонаш тIа.

Дунен исбахьален кхоллам тохкаш, кхалнаьха сурташка вай хьоже, хетаргахьа, цхьаккха суртанча короргвац вайна, йиIгий е кхалсага сурт ца дуллаш. ДукхагIа цар гойташ хиннараш ба шоай гаргара нах. Масала Маковске, Крамскойс, Шилова дукхагIа

кхеллараш шоай мехкарий сурташ да. Цхьайолча хана, уж малашб ца хайта цар цIераш къайлакхухье а, хIаьта а уж тохкача наха гучайоах цу кхалнаьха цIераш. Масала, Крамскойс ший суртах «Неизвестная» аьнна цIи тилляяле а, Илманхоша яхачох, из цун ший йоI я, тIехьагIа цох а цIихеза суртанча хиннай.

ГIалгIай суртанчаша а дикка теркам тIабохийт вай къамах болча кхалнаьха сурт-сибаташ кхоллара, цар вахар, куц, барзкъа довзийтара. Цу лостамагIа къахийгарех ба Имагожанаькъан Хожа-Ахьмад, Эсамарзанаькъан Залмаха, Поаланкой Мурад, Саганаькъан Башир, Аькхенаькъан Хасолта, Мамилганаькъан Руслан, Барханой Ийса,

Эсамарзанаькъан Милетхан, кхыбараш. Масала, Аькхенаькъан Хасолтас кхеллад «ЦIеча дивана тIа багIа мехкарий», «Абдулаевай портрет», Эсамарзанаькъан Милетхана — «Са нана», «ГIалгIай кхалнах», «Зиза бедолла кхалсаг». Деррига вай суртачаша кхаланаха мел хетадаь сурташ дувца а гойта а хала да, укх доккха доацача йоазонга гIолла. Цудухьа белгаларча суртанчий къаьст-къаьстача балхаш тIа совцаргда вай.

Эггара хьалха са дувца безам бар, тахан вайца воацача Барханой Ийсай суртех лаьца. Беррига кхоллам боккха беце а, (из ше а дукха ваханзар, воккха вацар Ийса леча хана), хIаьта а цу боккха боацача кхоллама юкье дикка моттиг дIалоацаш да мехкарий, истий сурт-сибаташ. Хьалхарча арIагIа хьоахаде лов «Кура йоI» яха сурт. Нийсьенна, кура латтача йоIа тIехьашкара хьагу вайна, цунна хьехар де йоалаш санна, тIаена латта нана. Гаьнаро хьагу дивана тIа вагIа къоано. Хетаргахьа, йиIгий да ва из. Ховш ма хиллара, йоIа кхетам бала безаш, цунга хIама ала дезаш моттиг хилча, нанас деш хиннад цу тайпара къамаьл. Къонахий мехкараш-та хьехар дара юкьегIерташ хиннабац. Цудухьа гу вайна йиIгий да кхалнаьха къамаьла юстарваьнна. ЙоI тIехьаьнна кура хилар а дика лоархIаш хиннадац. Цу тайпара йоI, маьре ца йодаш, къаялара кхерам хиннаб, сага дIа ца югаш. Бакъда, дегIаца вIалла а курал йоаца йоI а, хоза товш хиннай оалалуц. Цу тайпара йоI нахаца сов хьакхашта хул. Иштта хилча, цох фу хет вайна масенена а ховш да...

Баьцдарча беса коч ювхаш,

лакха дегIа хи болаш, хоза кийчьенна, йиIгий кеп дегIаца йолаш я сурта тIара гуш йола турпал. Из сурт дуллаш, суртанчас шийна езаца йиIгий сурт кхеллача санна хет сона. Вешта аьлча, гуш дола йиIгий куц лаха дукха гаьна даха дезаргдацар, хIана аьлча из, автора дукха хийра йоацаш, саг хиннай яха уйла йосс дег чу. Из сурт цо 1983 шера диллад, кхьаца дешашца аьлча укх шера 40 шу доал из кхелла. Хетаргахьа, Ийса саг йоалае лаьрхIа хинна, е цо саг йоалаь ха я, аьнна, хеталу сона из. Хьож вай цу суртага.

Цу кхалсага куц да аьнна хет сона Барханой Ийса «ЙиIгий сурт» дуллаш кхеллар а. Кхьметтел бувха гIирс теркалбича а, шоайла таралесташ я уж ши йоI. Наьна сурт а кхеллад цо. Тем тIара цIавенача виий кулг доаца даьсса пхьош лаьцац цо, ше цунна мархIаьккхаш. Цунга гIолла наьна чов, тIема ийрчал, къизал хьаьокха гIийрчаца санна хеталу художник.

Дукха къахийгад гIалгIай кхалнаьха сурт-сибаташ кхоллаш цIихезача Имагожанаькъан Хожа-Ахьмада. Царна юкье да: «Нана», «Шумерий йоI», «Курхарс тулла йоI», «Курхарс тулла кхалсаг», «Гаргарейий кхалсаг» «Сарматий кхалсаг»), кхыдараш. ДукхагIа са теркам тIабахийта безам ба «Курхарс тулла кхалсаг» яхача сурта.

Хьалха денз, вай къамах болча кхалнаха шоай керта тIа хIама туллаеш хиннай. Къаьстта гIалгIай кхалнаха мара лелаяь йоаца курхарс, хьалхашкаьхарча оагIорахьа муIа ягIаш хиннай. Цун кIийле цIоках еш хиннай, лакхера цIе басар хьехка, дIацIоагIяр духьа дIаехкаш хиннай. Хьалхашкара курхарса оагIув дото кIаьгаца, тIехьашкара оагIув гезадаьреца дIаехкаш хиннай, цхьайолча хана дошоца а дотоца а яга а яге. Курхарса йиста тIагIолла гом буллаш хиннаб, форт къайла а йоаккхаш. Курхарсаш геттара яга хулаш хиннай, тайп-тайпарча кхоллама догамашца а, белгаларча моттигашца а, адамий сурташца а, тамашийнача хьайбашца а.

Цу суртаца дукхагIа теркам тIаозар курхарс я, хIана аьлча сурта цIи а цунца ювзаенна хиларах. Бакъда духьал курхарс йовзийта ца Iеш, Хожа-Ахьмада вайна довзийт цу ханарча кхалсага леладаь кхыдола барзкъа, куц тоаде лелаш хинна дошо-дото хIамаш, гизгаш, юкьагIа хьерча тIехкар, тIакхелла петара цхарал, гIалкхаш, гичига тIа доалла кий чIоагIью кIаьга, кийнах хьоарчадаь фета. Цу ханарча кхалсага барзкъа, къаьстта коч, цун качмат дукха эргаш хиннадац аьнна хеталу таханарча барзкъал, дувцача суртага хьехача. Цул совгIа, вай бусалба хинначул тIехьагIа кхелла кочамаш санна, еррига дегIа хозал лочкъаеш дац ширача заман барзкъа. Хетаргахьа,

ийий барзкъа иштга хила а деза, цунга товш, хоза йолга хайташ, хлана аьлча «гали» тIадийха Ia йoI дIахийцача, ше мо «гали» тIадувхачоа мара езалургъяц из. Маьре яхачул тIехьагIа барзкъан кеп кхыча беса хила тарлу, цхьана вахача шин сага бакъахьа хетача беса. Бакъда кхалсага ца лойя, из «гале чу» йолла гIерта везий-хьогI? Из хаттар отт сона хьалхашка, цу хьакъехьа къамаьл деш хилча. Вай къаман барзкъа дац тахан цхьаболча кхалнаха леладер. Шоай лолам ба царга. Безам бале леладе. Бакъда, из къаман гIирс ба аьнна, дIакхайкадар нийса дац. Из бусалба наьха гIирс ба. Къаман Iaьдалаши дин Iaьдалаши массахана а хилац цхьатарра. Имагожанакъан Хожа-АхьмадIа керттера хийтад, гIалгIай кхалсага куц гойтар, дин оагIув юкъеяккха ца гIерташ. Вешта, уж курахарсаш лелаеца хана, вай бусалба ди тIаййца хиннадац. Цудухьа вайна гур да бакъйолча гIалгIай кхалсага сурт.

Цу тайпара куц долаш, бакъда корта берзана, курхарс йоацаш, я «Сарматий йoI» («ГIалгIай йoI»). Сарматаш шийх чIоагIа бIубенна къам хиннад; лоалаха дахаш дола къамаш цох кхераш, унзардувлаш. Царна духьальотта чIоагIа низ эшаш, хала къам хиннад сарматаш. ХIаьта цу бIубенна долча къамо кхалнаьха къаьстга чIоагIа лерхIам беш хиннад, къонахашта нийсса тIом беш хиннад цар а. Сарматий кхалнах малача наьха дувхар дувхадеш, говр хоаккаш, чарахье ухаш, Iадсаькхаца тIаьскаш детташ хиннад, дика герз леладе ховш а хиннад. Цар йoI маьре яха йиш йолаш хинна-яц, цо моастагIа велцца, из цун ве вIаштIехьа ца даьлча, дукха ха йоаккхаш хиннай,

маьре ца йодаш. ХIаьта, маьре яхачул тIехьагIа, кхалсага керттера гIулакх коа-карта хьажар а бераш кхедар а хиннад. Темаш къаьстга геттара йоккха хало тIаеца мара деш хиннадац цо. ДукхагIа йолча хана къаьнарча йоазанхоша цIераш йоахаш хиннай Даькъастен къамий, цу къамашта юкъе гIалгIай къам а белгалдоаккх, скифий е сарматий овла ба яхаш. Дувчача сурта тIара йийий барзкъа тахан а хоза товргдолча тайпара да. Догам деш, сурташ кхоллаш даьд из. Цул совгIа, мехкараша лелаяьча ахкараша а сибат доаккхаш хиннад кхалсага.

Кхалнаьха сурт-сибаташ гойташ, дукха балхаш кхелларех ва халкъа суртанча Эсамарзанаькъан Заьлмаха. МоллагIа ха яьннача наха дезалургдолча тайпара, басарашца берий, боккхийчар, малача наьха, кхалнаьха, къоаной, тIемхой, мурдий сурташ кхолла ховш, йоккха говзал йолаш сурт. ЗIамига волча хана, сона дукхаза бIаргадайна хIама да цу тIа гуш дар. Хьалха вай ис-

таша, мехкараша тха къаждо-ра, цох аьхинга тай хьадийя, тIабувхабу гIирс бора: пазаташ, кулгахйоахкоргаш, кийнаш, кхыдараш. Цу тайпара тай хьадеш боакха мехкарий гу вайна укхаза. Цхьа йoI шин кулгаца тхан коара лаьца латт, вокхо цох, дIа а увзаш, аьхинга тай хьаду, цун бе йоачIинг доалл. КхоалагIчунга цу таьх хьабь тхан орг ба. «Таьша» хьаьхьокх уйлашкара романтически хьисапе дола хьалха дIадахар. Автор валлац вайга белгаларча таьрахьашка хинна хIамаш дувца, из воалл дIаяха хоза зама кхолла. Цу чу цунна гу лакха поэзи, сатувсаш еш йола уйла. Вайна хьалхашка бокъонца дола вахар дац, суртанча кхоллам ба. Бакъда цу кхолламо дIадахар исбахьален лакхара кеп йолаш довзийт. Цу тIара вайна гу кхыдола къаман вахара хьисапаш: гIалаш, вIовнаш, лоамаш, аьлеш, шеда локхаш вола кIаьнк, кхыдараш.

Дукха хIама дагадохийташ да сурт. Къаьстга а теркам тIаозаш да суртанча хержа басараш. Бесай низ ба заман хозал селлара къаьга гойтар а езайолийтар а. ХIара хана чухьа этгача сага ший барзкъа а цу барзкъан бос а ба. Цунга хьежача, къоначарна керда хIамаш довзаргда аьнна хет сона. Масала, цхьан кхалсага шин кулгаца хьал-

лаьчача тхан гIозарах фу оал ховргда. Сона сайна дукха ха йоацаш мара хайнадац из. МагIалбика кхале вахаш а болх беш а хиннача БIарахой Идриса «Сердало» газета тIа даь йоазув дийшача, хайра сона цох коара оалилга. Из ховш дукха нах хургбац, кагирхошта юкъе къаьстга а. Цхьачарна йоачIинг яхилга фуд а хац. Со ала гIерт; сурто къаман вахарцара гIирсаш а довзийт, аьнна.

Ца хьоахадича нийса хургдацар аьнна хет сона, вай къаман вахара юкъерча гIайгIанерча оагIошта хетадаь сурташ а. Царех къаьстга белгалъяккха еза моттиг я, мохк бохабаь, къам Сибре даьхар. Из тема дикка гуш я белгаларча художникий балхашта юкъе. Царех цаI ва Санаькъан Башир. Цу тайпарча суртеш да «Арабахар». Гораяьча Iуйран беррига боккхий нах хьагулбаь хиннад, эггара дукхагIа нах хулача моттигашка: клубе, ишколе, юрташкара майдаш йолча. Цу дийнахьа цIай хиннад Щеча Эскара, нах вIалла хIаманна теркам тIа ца бохийташ, цIай дезде лаьрхIа хиннад. Из цIай оттадаь хиннад нах гуллургболаш. Берригача гIалгIай мехка, наха топаш тIа а хьекха, хьакхайкадаьд нах Сибре Iубохийташ хилар. ХIамаш гулье 10-15 минут луш хиннай. Раьза воацачунна, ведда дIаваха гIертачунна, топаш тохаш хиннай.

Къаьстга а дика гуш хиннай цу ден сагото кхалнаьха йовхьамаш тIа — зIамига а ага дада а бераш дарий. Цу суртага хьежаш, сай даьнаьна юьх гуш санна хет сона. Арайоаккхача хана ворхI бер хиннад цун, шедар зIамига а хиннад, дукха юкъ юкъе ца йолаш даь. Цу ворхI берах цхьа йoI йоалаеш, цIаенай из, юха мехкайоалача хана. Цига дитад цо ший бераш: Ийса, Беслан, Яхьья, Зейнап, Аьсет, Хьанифа. Мел йоккха чов лелайир цо ший дег тIа из баьхан долаш, ше дунен тIа мел яьккхача хана! Суртанчий балхашка хьежа-

ча, бакъдолий-те из яха хаттар хилац са цIаккха а, хIана аьлча тха цIен вахаре эггара IaьржагIйола оагIув хинна дисад уж шераш. Цул совгIа, цу заман чухьа даьккха хинна ГIазданаькъан еннача йола юхе дагIа да-нана дайча а, кхоачам ба вай къаманна мел йоккха сагото тIатесса хиннай хетаде. Из сурт даьккхар малав хац сона, цхьабакъда хийла сага бIаргех цо хий даьккха хиларах-м шеко яц са. Уж хIамаш лайна гIалгIай кхалнах дукха хиннад. Царех я аьнна хет сона Эсамарзанаькъан Заьлмахас диллача «Дагалоацам» яхача сурта тIара йоккха саг. Дагаух цунна каш доацаш дIабийхка нах, беа хинна кIай жокамаш йола къоаной, бIаргашка корталей ткъамаш хьекхаш белхаш хинна истий. Деха вахар. Дицлуц йоккхача сага, духьалхьокх гIайгIанерча уйлаша уж лира, къахетам боацаш хинна денош.

1944 шера саькура бетта 23-ча дийнахьа мехкахьаха нохий, гIалгIай хиннад 498479, царех гIалгIай — 91250 саг. ТIема юкъера хьа а боахаш, Iубахийтаб 30 эзар бIухой. Байнараш ба 200 эзар саг, царех гIалгIай — 32-35 эзар. Уж хIамаш да дагалоацамо уйла дIайихьача йоккхача сага юьх тIара гуш дараш. Из вай боккхача истий юкъара сурт да аьнна хеталу, цунга хьежача сага. ХIара цIагIа хиннад цу тайпара даьра чов дег тIа лелаю къоаной. Царех цаI яр са даь-нана а.

Кхы а дукха дувца йиш яр, вай къаман кхалнаьха куцаш гойташ кхеллача суртеш. МоллагIа хало, гIайгIа шоашка хиларах, боха ца бохаш, эздий а хоза а болаш хьабьхкаб царех дукхагIбараш. Цунна тешал деш да аз лакхе мел гойта сурташ. Уж дерригаш вай къаман дIадахача вахарцара да. Хетаргахьа, тахна-нарча вай мехкарий а кхалнаьха а сурташ кхолларгда аьнна хет сона, тIехьа тIакхувча сурташ кхоллача наха.

Музеерча вахарах дийцар дешархошта

Газдананькъан Ахмад

Музеерча вахарах, цун лерхIамах дийцар Наьсарерча № 20 йолча ишкола дешархошта, Мемориални комплексе болх беш йолча Таренаькъан Любас. «Дешархошта лаьрхIа культура» яхача культурни-дешаран проектага ГIолла дIахьош ба из болх. «2019-ча шера денз, болх беш я вайцига из проект.

Берашта эшаш бола кхетам балара тIехьа дикка пайда беш, гIулакх да из. Дешархошта чIоагIа тамашийна хет музейера вахар, духха хаттараш дар цар. Музее хьачувеча малагIа хIамаш лораде деза, иштта кхьдараш а дайзар царна. Музее ГIолла дIайихьача курсе боккха тоам бир цар дешашта», — дийцар тхога музейерча болхлоша.

«Ши вахар» яха керда гуллам арабаьккхар къаман библиотеко

Гаьгенаькъан Мартина

Ерригача Россе цIихеза волча бизнесмена, мецената Гуцарананькъан Микаила язъяьча байтий «Ши вахар» яха книжка арадаьлар вай къаман библиотекега ГIолла. «Москверча «Буки Веди» яхача кепайоазон цIено арахийцад из книжка.

Гуцарананькъан Микаила язъяьча байтех иллеш оалаш ба российский вокалисташ Михайлов Стас, Лорак Анна, Орбакайте Кристина, Пьеха Стас, Киркоров Филипп, Валерия, иштта кхьбараш а.

Цу книжка суртанча я ГагIасананькъан Тамила, гуллама таржам даьр — Россе йоазонхой доакъашхо, оазархо, прозаик йола Газдананькъан Аьсет.

ГIалгIайчен кулгалхочо Селий мехка бахархой даькьалабийцар, Гамзатов Расула 100 шу дизарца

Султигананькъан Йоакъан

ГIалгIайчен кулгалхочо Келаматананькъан Махьмуд-Иаьлас Селий мехка халкь даькьаладийцар; эггара чIоагIагIа начIал долча, цIихезача селий поэта Гамзатов Расула 100 шу дизарца, яхаш, дийцар «Сердало» газетата ГIалгIайчен кулгалхочун зарбан болх лелабераша.

«Из саг доккха дог долаш вар. Цун вахара, литературни балха мах баь духха ха я цун кхоллам безараша. Аз аргдар цаI да — цу тайпара кхоллам цхьанне а кхолларгбац нахацара, ший халкьацара, Даьхен-

цара безам боккха ца хилча. Цудухьа цун кхоллам тахан хIаранена бовзаш ба. Селий мехка халкьо лархIа воарIаш лоархI Гамзатов Расул къаман ганз санна», — аьлар Макшарипа Махьмуд-Иаьлас.

Цо аьлар дерригача дунен адам дезаш из хилар, цига дагаехар цунна поэта байт:

«Хочу любовь провозгласить страную,
Чтоб все там жили в мире и тепле,
Чтоб начинался гимн её строкою:
«Любовь всего превыше на земле».
Чтоб гимн прекрасный люди пели стоя
И чтоб взлетела песня к небу, ввысь,
Чтоб на гербе страны Любви слились

В пожатии одна рука с другою.
Во флаг, который учредит страна,
Хочу, чтоб все цвета земли входили,
Чтоб радость в них была заключена,
Разлука, встреча, сила и бессилье,
Хочу, чтоб все людские племена
В стране Любви убежище просили.

Аз даькьала вуьц Меликов Сергей а деррига селий къам а цIихеза поэт Гамзатов Расул ваь 100 шу дизарца. Селий мохк массаза а хилба цу тайпарча цIихезача нахах биза!» — яздаьд ГIалгIай республикан кулгалхочо ший телеграм-канале.

Воккхача йоазанхочох дийцар ишколашка

Газдананькъан Ахмад

Гамзатов Расула 100 шу дизарца хетаяь кхетачеш дIайихьар республикерча ишколаш-

ка. Шолжа-Шахьарерча № 2 йолча ишколе дийцар воккхача йоазанхочох. Кхетаче дIайихьараш бар къаман библиотеке болхлой.

«Гамзатов Расула хетабаьча гойтамера йоазанхочун вахар довзийташ дараш хьехар берашка. Байтанча книжкаш дар цига гулдаь. Цун бай-

таш ийишар бераша, хьехархоша. ХIара йоазон никь бовзийташ, болх дIабихьар дешархошца», — дийцар тхога къаман библиотеке.

Кхоллама балхах денна совглат

Эрсий культурах — галглай меттала

Гарчакханаькъан Сали

Укх деношка Сурхо тларча ийс шера дешача ишколе кхачаб хоза хоам. Ерригача Россерча дешархоста юкье дакхайкаьяр кхоллама болх (сочинени) язбара яхь. Шин тайпара лостам болаш язъеш яр из: «Эрсий культурах — наьна меттала», «Къаман культурах — эрсий меттала». Цу яхье (5-7 классаш) дакъа лоацаш хилар Сурхо тларча ийс шера дешача ишколан дешархо Исмейланаькъан Иайна. Масехк дош аргда вай цох лаьца.

Иайна, хьалхарча классе денз, дика дешаш хьайоагаш я масадолча Иилмах. Галглай мотт харах а дикка толамаш даьхад цо. Цу дезалера хьабьннача кхыча йишгаша а: Хьавас, Хаде, Хаджас — иштта дика дешаш яккхай ювцаш йола ишкол. Царех Хьаваи Хади вай университет дешаш ба, шоай хана цар а яьхай дешарца ювзаенна коталонаш. Масала, Хьавас олимпиаде а сочинени язъяра яхье а хьалхара моттигаш яьхай; олимпиадашка котийиннар Хади а. Уж шаккха а, дукха ца говш, хьехархой а хинна балха арабаргба шоай юртарча ишколашка, Хьава — эрсий мотти литературеи хьеха, Хади — галглай мотти литературеи хьеха. Хаджа укх шера итглаглач классе дачуьннай, хетаргахьа, цо а хоржаргба боккхагболча йижарий никь.

Кхы царел тьехьаюсаш яц ворхлаглач классе ягла Иайна а. Лакхе хьоахьяьча ерригроссийски яхь Галглай Республикера даькъе хьалхара моттиг яккхай цо 5-7 классашка дешача берашта юкье, цунна тешал деш да дешархочоа денна хьалхарча дозалах дола диплом. Цу кхоллама балха юкьера цьа дакъа оаш а дийшача бакъахьа хетарсона: «...Эрсий культура чоалхане а тамашийна йлаьхий а я. Кхоачам ба духхьал цун ашарий оаглув хьайицача. Классикаш санна дунен тла бовзаш ба цун итташ бола композитораш. Баха, Бетховена, Шуберта, Листа, Штрауса цьарашта юххелатт Чайковский Пётра, Прокофьев Сергея, Алябьев Александра, Рахманинов Сергея, Глазунов Александра, Глинка Михаила, Римский-Корсаков Николая,

Свиридов Георге, Мусоргске Модеста, Шостакович Дмитре, кхычар цьараш. Укхаза хьоаха ца веш Йелуц со Балакирев Милий, хлана аьлча эггара хьалха лоамарой халхара йиш (лезгинка) ноташ тла дьазьаьр из хиннав. Лакхе хьоахаьаьча наха кхелла ашараш йовзаш я зламигачарна а боккхачарна а. Масала, хьанна хезадац «Щелкунчик» (Чайковский П.), «Садко» (Римский-Корсаков Н.), «Снегурочка» (Прокофьев С.), «Чайка» (Щедрин Р.) яха а кхыдола а ашарий кхолла-маш.

Чоагла йлаьхий я эрсий балет, из къабстта дика гуш хул, «Эрсий балет» яха энциклопеди Юдийшача. Тайп-тайпарча ханашка, вай мехка санна, доазол араьха а шерра бовзаш хиннаб цун дикагбола артисташ: Адырхаева Светлана, Уланова Галина, Семёнов Владилен, Нуреев Рудольф, Эсамбаев Махьмуд, Плисецкая Майя, Сорокина Мария, Васильев Владимир, Чабукиани Вахтанг, Лиена Марис-Рудольф, Лиена Илзе, Лиена Андриц, берригаш бийца а варгвац. Къабстта сона дика хеташ да цьа хлама, эрсий культуран юкье дакъа лоацаш, вай мехка дахача дуккхача къамий викалаш хиннига. Цунна тешал деш ба композитораш Темирканов Юрий, Таравердиев Микаэл, халхарча Оздой Муса. Пермерча театре болх беш а хинна, Галглай Республикан культуран министр а хинна, хланз Селий мехка балетмейстера болх беш ва вай мехкахо.

Йоккха моттиг дьалоац эрсий культуран юкье опереттас. Вай мехка да оперни а ашарий а театраш. Хьаьта а царна юкье кертердар да аьнна хет сона вай мехка столицера Доккха театр. Цига кхача, цун спектаклашка хьажа уйла йоацаш, саг хуле тамаш я вай мехка а доазол араьхарча мехкашка а. Цьа тамашийнача, фальга дунен тла се кхачьа санна хетаргдар сона, цу чу се нийсьелча. Цун чухьа да балета а опера а театраш. Чоагла ловра П. Чайковске «Алеко», А. Хачатуряна «Спартак», Л. Минкуса «Дон Кихот», С. Прокофьева «Александр Невский», А. Глазунова «Барыня-крестьянка», кхы а массагла дарго, довза безам бола хламаш. Доазол араьхара вайцига боагаш болча наьха массахана уйла хул,

йоах, Доккхача театре кхача а цаг мукъагла спектакль го а. Вай мехка баха нах а ба-кх из уйла йолаш, бакъда массаза кхоачашилац из, хлана аьлча дунен тлара нах дукха ба, иштта цихеза театр цаг мара дац. Чоагла дика хет сона, аз курал еш хлама да, кхыча мехка а доацаш, из театр вайцига хилар.

Укхаза хьоаха ца йича нийса хургдацар аьнна хет киноискусство. Из а да эрсий культуран доккха дакъа. Хьаьта цо белгалара толамаш даьхад дунен цихезача кинематографий балхашта юкье. Масала, Калатозов Михаила даьккхача «Летят журавли» (1957) яхача кинофильма енай Кански фестивала «пальман ткъовро», хьаьта Меньшов Владимира даьккхача «Москва слезам не верит» (1980) яхача кинолентанна енай Оскар. Уж доккхий толамаш да. Иштта белгалдаха мегаргдолаш да Пудовкин Всеволода даьха «Мать», «Минини Пожарский», «Суворов»; Козинцев Григоре даьха «Дон Кихот», «Гамлет», «Король Лир»; Герасимов Сергея «Тихий Дон»; Бондарчук Сергея «Война и мир», «Борис Годунов» яха а кхыдола исбахьален фильмаш. Вай зламигача къаман юкьера хьаваьннача Мамилганькъан Сулумбика а ший дакъа юкьедихьад эрсий киноискусство деглайоалаеца. Вайна ховш ма хиллара, цо даьхадар «Дамское танго», «Ночевала тучка золотая» яха киноленташ. Цул совгла, цо ловзаяьр, ше къона волча хана, Лермонтов Михаила «Вай заман трупал» яхача романа тларча Казбича роль.

Дунен къаьбегамхой баьччас В. И. Ленина белагддаьккха хиннад, культуранна юкье дикка моттиг дьалоацаш цирк а хилар. Дукха ба цирке цихеза артисташ. Царех вар Эмиль Кио, цун вог Игорь Кио, Акоюн Арутюн, Никулин Юрий, Попов Олег, Диккуль Валерий, Запашни дезал — Вальтер, Метислав, Анна, Аскольд, Эдгард; Дуровш — цар дезалера цирке болх беш хиннав ялх саг. Галглай юстара бисабац эрсий цирковой искусство деглайоалаеца. Нугзаров (Хабриев) Тамерлана оттадаьр санна дола говрбаьрей «Лоаман легенда» хланз а цьханне оттадаьдац.

Ца хьоахаьича баргбац укх юкье эрсий художникаш а. Царех хларавар ва бларчча книжка хетаде мегаргдолаш, цудухьа хала да царех укх лоацаца йоазон тла дувца. Саг цецваллал йоккха хозал кхолла ховш хиннаб эрсий халкъах хьабьнна сурташ дехка ховш бола нах: Шишкин Иван («Утро в сосновом лесу»), Суриков Василий («Боярыня Морозова»), Глазунов Илья («Вечная Русь»), Шилов Александр («Солдатские матери»), иштта кхы длахо а. Эрсий мехка исбахьален академешка дийша, дика суртанчаш хиннаб галглай зламигача къаман юкье а. Из а эрсий культурах хьаьдьянна беркат да, царех ва Поаланкой Адам, Зьалмаха; Оздой Дауд, кхыбараш.

Эрсий культуру, ше йлаьхий хиларал совгла, дуккхача къамий культуран кердач, лакхагларча лагла тла яьхай, царна хьо цецваллал деглааха гьо-новкъостал деш».

Галглайчен депутаташ культуран даькъ тлара декхараш кхоачашде дезаш ба

Гьазданаькъан Ахьмад

Цихезача культуран болхлочо, Галглай Республикан халкъа кхоллама цьен исбахьален кулгалхочо АбдурзаковГар Аьсета дакъа лаьцар, даькъ тларча хоржамашка. Ший Шолжа-Шаьхьара хоржамий даькъ тла из яхар дог айденна, хоржаргболча депутаташ культуран, искусствон даькъ тла шоашкара дакъа юкьехьоргхиларах тешаш.

«Эхь, эздел Томадар, Даьхенцара безам совбаккхар, тьехьа тьадоагача ноахала цу тайпара нийса кхетам балар массаза а хиннад вай эггара бехктоткхамегла дола хьалхара декхар. Вай къам лерттла дегладара хьакъехьа из массахана а хьалхарча, лоархьамерча декхарех лоархьаш а хиннад. Тахан юкьедувлаш латтача ийрчаца гьулакхашта духьальотта дезаш да вай, Росседархой. Дукха хлама тийша да укхаза депутатех. Цудухьа со тешаш я вай тахан хоржаш бола депутаташ шоашкара уж дешаш кхоачашдара эшаш дар юкьедаяьхьаш хургба, аьнна», — йоах «Сердало» газетага АбдурзаковГар Аьсета.

«Марем» яха гимнази тоаяьй, боккха болх длаьхош

Султиганькъан Йоакъап

длаьхьар цига.

Магасера «Марем» яха гимнази тоайир, боккха болх длаьхош. Гуцаранаькъан Микаила «Сафмар» яхача гьо лоттадеча моттиго новкъостал деш, длаьхьар из болх. «Дерригача гьаташкара кийле хувцаш, тлара тхов Юбоаккхаш, керда сантехника оттаеш, ков тоадеш, боккха болх

Хувца мел эшаш дар хувцаш, хоза куц тоадаьд гимназе», — йоах тхогарча хоамо. «Сафмар» мел эшаш дола ахча делар из болх длаьхо, 1-ча классашкара 11-ча классашка мел баггача дешархоста книжкаш дайтар. Гимназе дешаш долча берашта, доккха новкъостал хиннад цу гьулакхаш.

Тема турпалех дийцар дешархошта

Газданаькъан Ахьмад

«Бородинора тIом» яха сайре дIайхьбар дешархошта Доалакорча культуран цIагIа. 1812-ча шера Наполеон вохавеш, яккxача коталонах дийцар берашка.

«Укx шера 211 шу доал Россе, Наполеона духьала латаш, котало яккxа. 1812-ча шера лъаттача тIема деноех лъаца, дукха исторецара хIамаш дайзар берашта. Эрсий, французий тIема кулгалхой байзар. Сардаланькъан Раисас дийцар царна, мишта хьоабъ, малагIча тайпара коталонга кxавьча тIом хиннаб из. Цу ханара тIема турпалхой: Кутузов М. И., Багратион П. И, Барклай-де-Толли М. Б. — байзар берашта. Иштта йолча кхетаченаша Россе цIихеза турпалхой бовзийт кхувш латтарашта», — дийцар тхога культуран цIагIа.

КIомал дIахьокxаш, рейд дIайхьбар республике

Султиганькъан Йоакъап

«Мак-2023» яха рейд дIайхьбар вай республике Iаьдала болхлоша. 1170 кIомала кIотаргаш дIахьекхар цар вай мехка. «Вайцига «Мак-2023» яхача операцен шоллагIа дакъа дIадихьбар Iаьдала болхлоша.

Эрий тIабаьнна, ларххIа дIабегIа кIомал дIабоаккx цу гIулакxа арабаьннараша. Наркомани яха зулам ца даржийтара тIехьа дIакхуьаш, болх ба из. ЖIайрахьа кxалерча доазон тIара из дохьаж дIахьекхар МВД болхлоша. КIомал багIаш шийна хоаенна моттиг, Iаьдала болхлошка дIаювца еза бахархоша.

ГIалгIайчен дешархой котбаьлар «Дешара яхьашка»

Газданаькъан Ахьмад

ГIалгIайчера дешархой тоаба котъялар «Дешара яхьаш: ишколаш, колледжаш» яхача хьабкxалерча кьовсаме. Москве гулбелар 400 000 Россе масса миингашкара хьабкxал дола ондаргаш. Цу яхьашка вай мехкарча вика-

лаша дикача толамашца шоашта карагIдоалар гойтарых, уж финале хилар.

«Илдарха-ГIалан № 1 йолча ишкола дешархой таро хилар проекта финале бала. Из вIашагIделлараша баркал аьлар массайолча тоабашта, цар яхье дика дакъа лацарах.

Хьабкxалерча яхьаша кьабгга хьагойтар, деррига бераш дегIадара тIакхувш хилар а, дешара дика толамаш даха уж кийча хилар а. Россе президента администраце кулгалхочун хьалхарча заместителя Кириенко Сергейс цига дакъа лоацаш мел хиннараш дакъалабийцар, цо белгал-

дир Россе хIара дешархочун тахан дешара мел эша таронаш хилар», — аьлар «Сердало» газетага ГIалгIайчен кагирхой гIулакxех йолча комитете.

Хьабкxале яхь дIахьош яр Россе юкxарло «Дешар», иштта Россе берий, кагирхой «Хьалхарбарий болам».

Университета студенташа «Габнарча Малхбоален котало» яха ловзар дIадихьбар

Газданаькъан Ахьмад

Дунен шоллагIча тIема турпалхошта, цу тIем тIа хинначунна хетадаь дар «Габнарча Малхбоален котало» яха патриоташ кхебу квест-ловзар. Из дIадихьбар ГIалгIайчен кьам мехкахдакxара йолча мемориала болхлоша, ГIалгIай паччахьалкхен университета студенташца.

«Яхьебаьннача доакъашхоша ворхI дакъа дийкxар из ловзар, цига гойтар шоашта карагIдоалар: сихал, хьабкxал, шийцарча тоабан денал. Квест-ловзар дIадолалуш, берашца де дезар хьалхадоккxаш, болх баьбар. Доакъашхой, де дезар тIадола каьхаташ хьакхоачашехь а, сихача боараме шоашта ховр цу тIа дилла дезаш бар, хIана

аьлча малагIча тоабо сихагIа болх бир а дIалоархIар яхьашка. Квест-ловзар йистедоалаш белгалйир «Акха дивизи» яха команда, цо яккxар котало. ШоллагIа моттиг, дукха царна тIехьа ца бусаш, «Николаевски дивизи» яхача команда яккxар.

Котбаьннарашта дипломаш, совгIаташ делар», — аьлар «Сердало» газетага

ГIалгIайчен культуран министерстве.

Из вIашагIделлараша яхачох, цу тайпара дIахьош йолча кхетаченаша массаза а кагирхой безам тIаоз шой Дабьхен исторена, из цIоагIа лоархIаме а да, тIехьа тIайоагIача тIехьенна Дабьхенцара безам совбоаккxаш бола кхетам балара.

Хіара денна тоалуш, бахалба хьо, глалгай мохк!

Республикерча доккхача хувцамех

Кхузанаькъан Сафийя

Алал, фу хургда мохк деглабарал, хіара денна тоалуш, хозлуш латтарал доккхага?! Шоай моттигах дог лазача, дикашка кхача гертача мехкахошта йоккха дегагюз я из! Укх тлехьарча шерашка вай республике мел хулаш латта беркате хувцамаш хьаййчаца, иззал дика воашта луш волча Аллаха вай цахаддаш хоастам бе безаш доккха беркат да вай мехка чулестар.

Мехкарча бахархой хьал ма хулла тоаде герташ, кердадараш юкьекхувлаш, федеральни оаггүв оарцагбоахаш, ший низ дла ма кхоача кьахьегаш, ший кьам дикагла долча вахарга кхоачаде герташ, кьахьегаш ва вай Мехкада. Аллаха вайх баь кьахетам ба из а! Мехка хьалха латта саг, ший мехкахоох дог лазаш, цар хьашташка хьожаш, хилар хам бе безаш доккха дика да! Духхьал укх тлехьарча хана республике хулаш латтача хувцамех дувца догдоагла. Мел хала хьал дар вай ишколашка хланзалца...

Танк, аьнна, йиза хулар класаш, ишколе хила дезачул масехказа дукхагла хулар бераш, ишколаш хьалъеш цахилараш. Хьехархошта тлалаьттар боккха низ бар хланзалца! Тлехьанна йиза латтача классашка шоашта ма хетта урок даяла аьттув хилацар цар. Бераш длачудига

ьясса кабинет йоацаш, шишша класс влашагьетташ, уроках еш а нийслора.

Хіаьта тахан ма хоза парглато я вайга енар! Хіара юрта хьалъый кхозза влаштлара яь ишколаш, хиннараш боккха болх длахош тоаяьй. Цьхайола ишколаш шоай хиннача куцах хлама доацаш, влалла йовзаргйоацача хьале оттаеш, уралатта пенаш мара хлама ца дуташ, деррига хувцаш эргаяхай. Мел хоза тоадаьд ишколай ковнаш. Физкультура йолча хана ловза, парглата ха длахоь кьоастаь моттигах мел хоза я. Хіара шахьаре хьаеллаш латт дукха керда колледжаш.

Деззаш дола книжка чудолаш библиотекаш я вай. Ма дарра аьлча, деша безам болча сага деррига наькьаш дийлла ха я ер. Хіара шахьаре дукха хоза моттигах хьаййиллай бахархошта салага. Паркашка, скверашка, сарахьа балхара чубаьккача, шоай берашца арабаьнна, хлама кхоаллаш, кхуркхолга юхе салолаш багла йиш я. Берашта ловза, ха длаяхьа парглатта моттигах хилар чоагла лоархлеме да кьаьстта квартирашка бахача нах.

Масала, дукха нах бовз сона, шоай дезалца юртара баьле, Магасерча парке хьалбахе, дика ха яххалца цига салолаш ха длахоьш. Ахкан длайха денош латтача хана, геттара дукха адам гуллу цу моттигашка. Хіара юрта керда библиотекаш, культуран ценош хьадийлад,

влалла а цу тайпара моттигах ца хиннача, гаьнна лоамашка ядача юрташка а хьалдеш латт.

Хіаьта мел хоза я массайолча юрташка хьалъь берий бешамаш, ФОКаш. Машенаца тлехвоалаш арахьежача, бларг хьоасташ, глэдвугаш беркате глешлош я-кх уж. Дагадохал, мел лийннаб кхалнах, итт шу хьалхара ха хьаййчаца а, шоай бер длачудала йоккхача юрта берий беш йоацаш. Шахьарашка баха нах масехк шера шоай аргла хьакхачарга хьежаш хулар.

Хийла, бераш сов дукха долаш, аргла хьакхачалехь берий беша ухаш дола ха длайоалар бера. Вайна хов-кх, юрташка бахача кхалнаха мел чоагла сатувсар цу аьттонга. Бер берий беша длачуделча, парглатта ший балха араяла йиш хулар наьна, хлаьта из аьттув ца хилча, дезараш, эшараш дукха долаш, балха аха йиш йоацаш, бер дика доккха хиллалца цагла ягла езар. Дуккхача кхалнаха кьувлаш, цар шоайла дувцаш вайна хозаш хинна хламаш да-кх уж.

Ма парглато а-кх цу гулакха тахан! Кхозза влаштлара яь шишша берий бешамаш я вай дукхагла йолча юрташка. Хьалха шоаш фу дергда, мичахьа ха длахоьргья ца ховш, болабелла, урамашка глolla баьсса готувсаш, карта мингашка, хам бе беза беркате денош пхьегла гла длакухьаш, пайда боаца хабараш дувцаш баьгла кагирхой,

бераш хланз ФОКашка чудоахк.

Харцача хіаман тлехьа уж цахилара, шоай дегла унахцено лораяра мел доккха ниймат да из Даьлагара! Цьхаьца хлама хьаде гертача кагирхошта гранташца новкьостал деш, шоай проекташ йоаржаяйташ, боккха болх длакухьаш латт мехка. Балха боацарашта болх моттигах лалашьяра гулакх лакха тлахоьжам беш лоаттаду Мехкадас.

Сайца лаягта заводаш, фабрикаш юха йолайолийташ, цига кьахьега эшаш бола говзанчаш ларххлa Юмабала ухийташ, болх длахоьш латт мехка. Боккха пайда баьбеций шоай коарча боахаме кьахьегарашта юкье длакухьа йолаяьча яхьаша? Шоаш леладу хлама кхы а чоаглагла мерздалийтад наха цу гулакхо! Цул совгла, влалла коа хлама леладеш цахиннараш а, хлама хьаде чам чубелла ба.

Шоай коа хьаьнала кьахьегаш, вахара хьал тоаде герттарашта доккха гла хул цига телача ахчах. Кхыметтел шоай коа зизаш леладерашта юкье яхьаш длайихьар вай республике, Мехкадас баьча соцамах. Уж мо дола беркате гулакхаш юкьедахаро, кьахьега Юмабу нах, хлаьта ший хьацарца, хьинарца хьадаьча хламал беркатегла фу хургда?

Хьалха вай мехка ца хинна, тайп-тайпара говзалаш Юмаеш йола техникумаш, колледжаш я тахан. Заводашка, фабрикашка кьахьега кхыча реги-

онашкара говзанчаш хьачукхула безаргбоацаш, ларххлa длахоьш гулакх да из. Культуран ценошка длакухьача кружочкашка дукха хлама Юмаду берашта.

Масала, маха баккха, гизгий бурилгех цьхаьца хламаш хьае, даараш кийчде, иштта кхыдола вахаре царна наькьадаргдола гулакхаш Юмаду кхувш латтача йийгашта. Харцача хіаман тлехьа хургбоацаш, во уйлаш керта чу ухаргйоацаш кагирхошта лархлa дукха кердадараш юкьекхувл вай республике. Керда дарбанчеш хьалъеш латт даггара, унахошта дола лазар гучадаккха эшаш дола дукха глрсаш хьачуденад. Лакха тлахоьжам лоаттабу Мехкадас цу гулакха. Боккха болх длахоьш тоадаьд мехкара наькьаш, шахьарашкарча моттигий, тоаеш, куц хувцаш латт.

Хьалха влалла дага ца хиннача тайпара деглайоалаьй вай республике туризм. Дерригача дунен тлара дукха адам тлалатташ, наха безалуш мохк хьахиннаб вайчоох. Уйла е эттача, дукха дикаш кьаьчад вайга тлехьарча шерашка, вай массане теркалдеш, дукха беркате хувцамаш хиннад. Дега чоагла тоам бу цу хламо! Вай массане а цьха доккха ца деций ер мохк?

Даяла кьахетам хилба вайца массахана! Хіара денна кхы а хозагла тоалуш, маьрша болаш латталба глалгай мохк! Хьинаре кагирхой, хьакьгал дола кьоаной ма эшалба вайна!

Г ОБЪЯВЛЕНИЯ

Уважаемые жители Республики Ингушетия!

Информируем о том, что у вас есть возможность отправить российским военнослужащим посылки весом до 10 килограммов, через отделения Почты России бесплатно.

Утерянный аттестат серии №00624009400642, выданный СОШ №1 с. п. Плиево в 2023 г. на имя Аруханова Магомеда Мусаевича, считать недействительным.

Утерянный аттестат серии №00624002536114, выданный СОШ №10 г. Назрани в 2016 г. на имя Чемурзиевой Фатимы Магомед-Салиевны, считать недействительным.

Утерянный аттестат серии №00604000003447, выданный ГБОУ «Назрановская школа-интернат №1» в 2021 г. на имя Тебоева Исропила Магомед-Башировича, считать недействительным.

Утерянный аттестат серии А №3549306, выданный ГБОУ «Гимназия №1 г. Назрани в 1999 г. на имя Парчиева Адама Магомедовича, считать недействительным.

Керттера хин турба тоаеш я

Султиганаяькъан Йоакьап

Шолжа-Маггалбика керттера хин турба ийккхай Илдарха-Палий гла. Цига сихонца длаяхар болхлой тоаба, из лоархлеме моттиг чехка тоае дагахьа, яхаш, дийцар «Сердало» газетага «Хин лалашо яра, хий дла-юха хьежадара Глалгай Республикан цаг вола оператор» яхача ГУПе.

Хин турба ийккхачул тлехьагла, дукха хий араухаш моттиг нийсьеннаяр, из мо

дола хатар нийсдалар, хин низ чоагла лакха хилар да. Из бахьан долаш, Илдарха-Палий гла делкьа хана хий доацаш хила тарлу. Баькьа хланз укх сахьате хий хьаьладеча моттигашка кхоачам болаш хий да», — аьлар цигарча болхлоша.

Белгалдаккха дезаш да; цу тайпара моттигах нийслуш хиларах, болхлой дукха кьахьега дезаш хул, аьнна. Цар дийнахьа а бус а — моллагла йолча хана кьахьег, наха кхоачам болаш хий хилийгара, цох царна баркал ала а доагла.

Минимущество Ингушетии информирует о возможности предоставления на праве аренды:

1.Земельный участок с кадастровым номером 06:04:0000006:455 общей площадью 490000 кв.м., Республика Ингушетия, р-н. Назрановский, с.п. Али-Юрт, в целях осуществления деятельности крестьянского (фермерского) хозяйства.

2.Земельный участок с кадастровым номером 06:05:0000002:470 общей площадью 50000 кв.м.,

Российская Федерация, Республика Ингушетия, Назрановский муниципальный район, с.п. Барсуки, в целях осуществления деятельности крестьянского (фермерского) хозяйства.

3.Земельный участок с кадастровым номером 06:04:0000006:745 общей площадью 294486 кв.м., Российская Федерация,

Республика Ингушетия, Назрановский муниципальный район, с.п. Сурхахи, в целях осуществления деятельности крестьянского (фермерского) хозяйства.

4.Земельный участок с кадастровым номером 06:04:0000006:746 общей площадью 95966 кв.м., Российская Федерация, Республика Ингушетия, Назрановский муниципальный район, с.п. Сурхахи, в целях осуществления деятельности крестьянского (фермерского) хозяйства.

5.Земельный участок с кадастровым номером 06:02:0000009:2331 общей площадью 88840 кв.м., Российская Федерация, Республика Ингушетия, Сунженский муниципальный район, с.п. Троицкое, в целях осуществления деятельности крестьянского (фермерского) хозяйства.

Граждане и (или) крестьянские (фермерские) хозяйства, заинтересованные в пре-

доставлении указанных участков, имеют право в течение тридцати дней со дня опубликования извещения, подавать заявления о намерении участвовать в аукционе на право заключения договора аренды такого земельного участка возможно в будние дни с 10:00 до 13:00 по адресу: Республика Ингушетия, г. Назрань, ул. Муталиева, 8.

Заявления принимаются по адресу: 386101, Республика Ингушетия, г. Назрань, ул. Муталиева, 8, контактный телефон: 8(8732) 22-60-26

Способ подачи заявлений: в виде бумажного документа непосредственно при личном обращении или в виде бумажного документа посредством почтового отправления.

Дата начала приема заявлений – 09:00, 15.09.2023 г., дата окончания приема заявлений – 18:00, 16.10.2023 г.

Лоамашка, хин юхе цІалг хилар дезаш ба 80% бахархой

Султиганакъан Йоакъап

Лоаман моттиге, хин юхе шоай дезалашца салаІа аха йиш хургйолаш, цхьа цІалг хилар дезаш ба вай мехкара 80% бахархой. Из гучадаккхар, 100 сагаца къамаьл деш, оаха дІабихьача тожкама балхо. 75% бахархошта из тайпара цІалг эш; паргІатта, цхьаккха хІаман уйла ца еш, салаІа.

60% наха яхачох, лоамарча хьасташкара хий мелаш, цІена лоаман фо долаш бахараш дуккха могашаІа ба тахан. 10% наха белгалдир, лоамашка, хин юхе цІалгаш долча нахаца бувзам лелабу оаха, хІара шера цига салаІа ухаргдолаш, аьнна.

ГалгІайчера никъ хозбергба 500 совгІа йолча къахьъэсте гаьнаша

Султиганакъан Йоакъап

ГалгІайче дІайогІа лаьрхІад 500 совгІа къахьъэсте га. «Лораергья хьу» яхача ерригроссе болам кхоачашбеш, цар дика новкъостал дергда республикан хьун боахам меттаоттабе. Цу хьакъехьа де лерхІадох дийцар Келаматанакъан Махьмуд-Іаьлага мехка Іалама ганзий, экологе министра Хьулахой Саварбика.

«Из болх дІахьош, болама доакъашхой массехк бІаь га дІаегІа а бергбац, иштта цар хьунашка лостам бергба, дІаегІаца кагийча гаьнашта Іунал дергда. Карарча шера ардара бетта кхоалагІа дийнахьа хьу меттаоттаеяра болх дІабахьа лерхІ», — аьлар ГалгІай Республикан Іалам лорадераша.

ХІара саг, ший хьамсарча мехках дог лазаш вар, цига дакъа лаца йиш йолаш ва.

Іалама министерствос кийчьергья гаьнаш дІайогІара эшаш йола техника, гІирс, хоам бергба мичахьа, маца дІахьоргья экологи Іалашгьяра моттиг.

ГалгІай Республикан Кулгалхочо белгалдир, цу балха лерхІам боккха хилар. «Сона хетачох, «Лораергья хьу» яхача боламе дакъа лаца деза ГалгІайчен берригача бахархоша, зІамига гаьнаш дІайогІаца уж хила беза, вай хьу меттаот-

таярах дог лазаш хила беза. Вай мехкара экологически хьал тоадара эшаш да из», — аьлар цо.

Келаматанакъан Махьмуд-Іаьлас хьалхадаккхар, хІара сага шийгара цу дакъ тІа новкъостал деш хиларо таро хулийтаргья, тІехьа тІадоагІаца ноахала дика тІехьале йита.

Иштта мехка бахархой бокъо йолаш ба; мичахьа, малагІаца доазон тІа фу хилча шоашта бакъахьа хет ала.

Царз (бересклет) оалача кІотаргах лоравала везилга, хьалхадаккхар бахархошта

Султиганакъан Йоакъап

Бахархошта хьалхадаккхар, царз яхача кІотаргах дохьаж доаллилга. ДатІахьежача бІарг тІаотташ, хоза йолча цо доккха зе де йиш я сага унахцІенонна.

«Сурхо тІарча, Іаьлий-Юртарча, Галашкарча, Алхастерча, Оалкамарча хьунашка хьахулаш я царз. Цунах чам баккха дага ма дохалаш! Сага вахар хоададе йиш йолаш, дохьаж доаллаш хІама я из», — язду Іалам лорадарах болча оагІон болхлоша, шоай телеграм-канале.

Гурахьа дукха тайп-тайпара хІамаш гучайоал

хьунашка. Йовзаш йоацаца, хьунашка, гаьнарча моттигашка хьахулаш йолча

хІамашта кулг цатохар бакъаха да. Цу хІамаех доала зе цадовзарашка хоам бича а,

геттара нийса хургда. Къаьстта берашта, кагирхошта хьалхадаккха деза из.

Ноанала цІагІа эггара чІоагІагІа эшаш йолча хІаман цІи яьккхар даар кийчдераша

Султиганакъан Йоакъап

Хьаьса сомаш цІенбеш йола хІама ноанала цІагІа хиланза яргйоацарех я, аьнна, белгалдир вай кхалнаха. 100 сагаца къамаьл деш, оаха дІабихьача тожкама хьахьекхар из. «Тахан кхалнахьа вахаре эшаш йола хІама я из», — аьлар 95% кхалнаха. 90% кхалнаха дийцачох, сомаш, хьаьса сомаш цІенбеш эггара дикагІа, беркатегІа бола гІирс ба из.

Ма дарра аьлча, из ца хилча йиш яцар. 25% болчар дийцар, из тайпара гІирс боацаш, мел хала лийнаб хьалхара кхалнах. 10% кхалнаха аьлар, тахан ноанала цІагІа эшаш йола дукха хІамаш яржяле а, къаьстта цу хІаманга цхьаккха хІама кхоачаргІаца, аьнна.

«ГОРЯЧАЯ ЛИНИЯ» ПРАВИТЕЛЬСТВА РИ ПО ПРОТИВОДЕЙСТВИЮ КОРРУПЦИИ +7 (8734) 55-11-57, ЕДИНЬИЙ ТЕЛЕФОН СЛУЖБЫ СПАСЕНИЯ 112

сердало

Учредители:
Правительство
Республики Ингушетия и
ГАУ «Общенациональная
газета «Сердало»

И.о. главного
редактора:
Султыгов Я.С.

Адрес Правительства РИ:
360001, г. Магас,
пр. И. Зязикова, 12.

Адрес редакции и издателя:
Республика Ингушетия,
386101, г. Назрань,
Тер. Центральный округ
пр. И.Базоркина, 60.
Тел.: 8 (8734) 77-11-84
Бухгалтерия: 8 (8734) 77-10-85.

Газета зарегистрирована
Управлением Росохранкультуры
по ЮФО.
Рег. номер ПИ № ФС 10-6526
от 5 марта 2007 г.

E-mail: serdalo@yandex.ru
Сайт газеты: serdalo.ru.

Набор и верстка произведены в
компьютерном центре редакции
газеты «Сердало».

Время подписания номера
по графику в печать:
6 сентября 2023 г.
Фактически 17:20.

Точка зрения авторов может не
совпадать с позицией редакции.
При перепечатке
ссылка на газету обязательна.
Письма, рукописи, фотографии,
рисунки не рецензируются и не
возвращаются.
Свободная цена

Газета отпечатана в издательстве
«Южный регион»,
с готовых диалитивов
Адрес: 357600, Ставропольский край,
г. Ессентуки, ул. Никольская, 5.
Заказ № 1435 Тираж: 2000 экз.

Вай мехкахо Ерригроссе турнире котваблар

Гаьгенакьян Марина

«Ади-Ахмад» яхача спортни клуба спортсмена эллинхой-румий латарах дӀахьош хиннача Ерригроссе яхье дото майдилгелар. «Россе Кубок» яха кьовсам дӀахьош бар 18 шу даьнна-рашта юкье, аьлар «Сердало» газетага ГӀалгӀайчен спортни латара Федерацие.

Яхь дӀайихьар Олимпийски чемпиона Парфенов Анатоле сийна Нижегородски областа Бор яхача шахьаре. Цига Дзейтанакьян Махьти латаш вар, 60 кг дозал долаш. Из яхьеваьлар Московски областа вахархочунца, цига чаккхе хилар 9:6.

Цу коталоно таро хилитар спортсмена Россе ондаргий гульяхча тоабанна юкьеваха», — аьлар хоамо.

«Махьте финале 6:0 йолаш чаккхе хилар, бакьда цхьа зӀамага кхоачамбоацар юкье нийсдаларах, цунна хьалхара моттиг яланзар. Кийчлуча хана кхоачам болаш кьахьеге вӀаштӀехьдаьннадеце а, Дзейтанакьян Махьте ший мохк дикача толамашца гойтар. Кастлуш из кийчлургва Россе-2024 яха хьалхле йоакхача ваха.

Цига хургба Европа, дуненна Хьалхлене дакьа лоацараш. Оаха теркалдергда дӀайихьача спортни яхьашка хинна кхоачамбоацараш, цудухьа лерттӀа кийчлургда», — аьлар ГӀалгӀайчен спортни латара Федерацие президента Белхарой Руслана.

ГӀалгӀайчера регбех ловза бераш Махачкалерча яхьашка котдаьлар

Гаьгенакьян Марина

ГӀалгӀайчен «Лоамаро» яха спортни команда котьялар 2011-2012 шерашка баьча ондаргашта юкье дӀайихьача яхьашка. Из кьовсам дӀахьош бар Кьулбехьен Федеральни дакьа «Кьулбехье» яхача регбе академе а, Кьилбасе-

да Кавказа Федеральни дакьа а кубок яккха дагахьа, дийцар «Сердало» газетага ГӀалгӀай Республикан физически культуран, спорта министерстве.

«Соколова кубок» яхача ерригроссе яхьашка ГӀалгӀайчера дакьа лоацаш хилар «Лоама-

ро», «Магас» командаш. Кьонча «Лоамароша» дошо майдилгаш яхар, вай шоллагӀа команда йиьлагӀа моттигесецар. ГӀалгӀайчен спортсменаша шой говзал гойтар, бечча моттигашта юкьерча яхье дика дакьа лацарца», — аьлар ГӀалгӀай Республикан спорта министерстве.

Доакьашхоша яхачох, спортни яхь хьаеллаш, цига дакьа лоацаш хилар Селий Республикан спорта министра заместитель Будунув Будун, цигарча регбе федерацие президент Гаджимагомедов Магомед, ГӀалгӀай Республикан регбе федерацие президент Циздой Исламбек.

Республикан хьу лораяра керттера дешаш

Султиганакьян Йоакьяп

ГӀалгӀайчен Иалама Министерстве кхетаче хилар министра Хьулахой Саварбика «Рослесинфорг» ФГБУ «Воронежлеспроект» филиала кулгалхочунца Мазуров Игорца. Цар дийцар республикан хьунаш лораяра дош, аьнна, белгалдаькхар «Сердало» газетага баьча хоама тӀа Иалам лорадераша.

«ГӀалгӀайчен хьун доазув — из дика пайда эцаш йола мот-

тиг я, тахан долаш долча законнах хӀара 10 шу мел доалача хана, цу хьунашкара хьал тахка дезаш да, цунна нийса мах а оттабеш. Цхьабакьда 2023-2024 шерашка Рослехоза амарах ГӀалгӀайчен хьу тоаяра балхаш белгалдаьдац», — йоах хоамо.

Хьу лелаш бу болх чоагӀа лоархӀама ба, цудухьа 2024 шера хьун хьалаш тоадара болх дӀабахьа лаьрхӀар, «Рослесинфорг» ФГБУ «Воронежлеспроект» филиало арендах дӀаеннача хьунагӀара дос кийчдеш.

Гуйранара зизаш дӀадогӀаш латт Магасе

Султиганакьян Йоакьяп

Гуйранара зизаш дӀаде арабаьннаб, Магасерча моттигашка. «Зеленхоз Магас» яхача оагӀон болхлой шахьара куц тоадеш ба.

Заьзганакьян, Кулиева оалаш долча урамашка зизаш дӀадогӀаш боакх уж карарча хана. Хризантемаша хоза бос боаккхаргба урамий. Белгалде деза, зизаш дӀадогӀаш бола болх ерригача шахьаре дӀахьоргболга.

